

Algemene gegevens / General Information

Programma / Programme	:	Palliantie Meer dan zorg
Subsidieronde / Subsidy round	:	Vernieuwde Palliantie ronde 2019 praktijk
Projecttitel / Project title	:	80-84400-98-711: Psychosociale behoeften, intimiteit en seksualiteit in de laatste levensfase: Implementatie van een gecombineerde gespreksinterventie door verpleegkundigen bij mensen met ongeneeslijke kanker
Projecttaal / Project language	:	Nederlands / Dutch
Geplande startdatum / Planned start date	:	01-10-2020
Geplande duur / Planned duration	:	30 maanden / months
Datum indienen / Date of application	:	21-10-2019
Projecttype / Project type	:	Implementatieproject / Implementation project
Vervolg eerder ZonMw-project / Continuation previously funded project ZonMw	:	Nee / No

Projectleden / Project members

R.F.C. Nogarede (Hoofdaanvrager)

Functie / Position: Coördinator | *Opleiding / Education:*

Studierichting / Subject:

T: 024-2651562 | *F:* | *E:* Rene.nogarede@radboudumc.nl

ZZG zorggroep

Subsidies

Nijmeegsebaan 29Z

6561 KE GROESBEEK

R.F.C. Nogarede (Projectleider en penvoerder)

Functie / Position: Coördinator | *Opleiding / Education:*

Studierichting / Subject:

T: 024-2651562 | *F:* | *E:* Rene.nogarede@radboudumc.nl

ZZG zorggroep

Subsidies

Nijmeegsebaan 29Z

6561 KE GROESBEEK

J.L.P. van Hulst (Bestuurlijk verantwoordelijke)

Functie / Position: Zorgmanager Med. Oncologie | *Opleiding / Education:*

Studierichting / Subject:

T: 024-36587203 | *F:* | *E:* Jacco.vanhulst@radboudumc.nl

Radboudumc

medische oncologie

zeldzame kanker

Geert Groteplein Zuid 10

6525 GA NIJMEGEN

J. Genders (Mede projectleider)

Functie / Position: Casemanager | *Opleiding / Education:*

Studierichting / Subject:

T: 06 50052365 | *F:* | *E:* Juliette.Genders@radboudumc.nl

Radboudumc

Medical Oncology

Postbus 9101

6500 HB NIJMEGEN

Dr. E.J.M. Kuip (Projectcommissielid)*Functie / Position:* Internist Oncoloog | *Opleiding / Education:**Studierichting / Subject:**T:* 024-36592857 | *F:* | *E:* Evelien.Kuip@radboudumc.nl

Radboudumc

Anesthesiologie - Pijn and Palliatieve Zorg

Kenniscentrum Palliatieve Zorg

Postbus 9101

6500 HB NIJMEGEN

T. Lamers (Projectleider)*Functie / Position:* Operationeel leidinggevende | *Opleiding / Education:**Studierichting / Subject:**T:* 0620842864 | *F:* | *E:* Trudy.Lamers-vanderWielen@radboudumc.nl

Radboudumc

Medical Oncology

Postbus 9101

6500 HB NIJMEGEN

S. Lavooij (Projectcommissielid)*Functie / Position:* casemanager | *Opleiding / Education:**Studierichting / Subject:**T:* 024-36594469 | *F:* | *E:* Sarah.Lavooij@radboudumc.nl

Radboudumc

Medical Oncology

Postbus 9101

6500 HB NIJMEGEN

J.M.L. Robeerst (Projectcommissielid)*Functie / Position:* Clienten vertegenwoordiger | *Opleiding / Education:**Studierichting / Subject:**T:* 024 3453820 | *F:* | *E:* j.robeerst@gmail.com

Radboudumc

Geriatric

netwerk 100, uw welzijns en zorgnetwerk

Reinier Postlaan 4

6525 GC NIJMEGEN

Dr. J.N.H. Timmer (Projectcommissielid)*Functie / Position:* Med. Oncoloog | *Opleiding / Education:**Studierichting / Subject:**T:* 024-36586632 | *F:* | *E:* Anja.Timmer-Bonte@radboudumc.nl

Radboudumc

Medische Oncologie

Huispostnummer 452

Postbus 9108

6500 HB NIJMEGEN

Projectgegevens / Project information**Aandachtsgebieden / Focus**

1. De volgende discipline(s) dragen gedurende de looptijd bij aan mijn project
 - c. Verpleegkundigen
 - i. Medisch specialisten, maak dit duidelijk in uw aanvraagformulier
 - l. Implementatiedeskundigen
2. De volgende personen zullen na afloop van het project als eindgebruiker gaan werken met de opbrengsten
 - c. Verpleegkundigen

Samenvatting / Summary

Het netwerk NPZZG heeft als doel door deelname te bereiken dat bij patiënten met ongeneeslijke kanker meer aandacht is voor psychosociale zorgbehoeften en vragen over intimiteit en seksualiteit. Dit moet leiden tot verbetering van palliatieve zorg in de regio. Om dit te bereiken wil ze de gecombineerde gespreksinterventie in een universitair medisch centrum in de regio implementeren.

De casemanagers medische oncologie van Radboudumc willen de psychosociale zorg voor patiënten met kanker in de laatste

levensfase en hun eventuele partners verbeteren. Tevens willen ze dat verpleegkundigen meer kennis en vaardigheden opdoen om psychosociale zorgbehoeften en vragen over intimiteit en seksualiteit te bespreken met patiënten en naasten. Minder verlegenheid ervaren bij patiënten en eventuele partners met kanker in de laatste levensfase door gesprekken aan te gaan over psychosociale zorgbehoeften en over vragen over intimiteit en seksualiteit.

Dit leidt tot:

1. Betere ervaren zorg door patiënten en betere kwaliteit van leven voor patiënten en hun partners, doordat er structurele aandacht is voor psychosociale zorgbehoeften en vragen over intimiteit en seksualiteit
2. Verhoging van competenties (kennis, vaardigheden en attitude) bij casemanagers/ verpleegkundigen in het bespreken van psychosociale zorgbehoeften en vragen over intimiteit en seksualiteit, en in het plannen van gerichte vervolgacties op behoefte van de patiënt en diens partner.

Casemanagers verspreiden hun ervaringen met het project over andere afdelingen binnen het Radboudumc waar patiënten. Om dit doel te realiseren samengewerkt met andere betrokkenen, zoals patiënten vertegenwoordigers, medisch specialisten en onderzoekers/coaches aan het implementeren van de gecombineerde interventie. In deze samenwerking wordt gezocht naar en gekozen voor strategieën die de gesprekshulpmiddelen (en daarmee de gesprekken) inbedden. et ongeneeslijke kanker verblijven.

Bijzondere gegevens / Additional information

Vergunningen / Permits

	Verklaring nodig / Statement required?		Status verklaring / Statement status		
	Ja / Yes	Nee / No	Verkregen / Acquired	Aangevraagd / Applied	Nog niet aangevraagd / Not applied yet
METC		X			
DEC		X			
WBO		X			

Onderschrijvingen / Assents

	Ja / Yes	Nee / No	N.v.t. / N.A.
Code biosecurity / Code Biosecurity			X
Code openheid dierproeven / Code Transparency of Animal Testing			X

Andere vergunningen / Other permits

Aanvraagformulier subsidieaanvraag praktijkronde 2018/2019

1. Lees de oproep en de beschrijving van het gekozen onderzoeksvoorstel zorgvuldig door.
2. Vul onderstaand aanvraagformulier in. Uw subsidieaanvraag mag maximaal 6 A4 zijn (gebruik lettertype Arial, minimaal 10pt.)
3. Maak een .pdf bestand van dit formulier en kijk het bestand na op typ/tekenfouten.
4. Vul de verplichte vragen in ProjectNet in.
5. Upload het .pdf formulier als bijlage bij het indienen van uw aanvraag in ProjectNet.
6. Voeg de belangrijke bijlagen toe zoals de gespecificeerde begroting en de-minimisverklaringen, en eventueel bewijs van cofinanciering.
7. Dien uw aanvraag in via ProjectNet. U ontvangt een automatische bevestigingsmail. Tevens krijgt u binnen 48 uur bericht van ZonMw wanneer uw aanvraag niet volledig is of niet aan de procedurele criteria voldoet.

Subsidieaanvraag

1. Deelname aan onderzoek

1.1 Keuze onderzoek

Geef aan aan welk onderzoek u wilt deelnemen met deze aanvraag: (MAXIMAAL 1 AANKRUISEN)

- 80-84400-98-711: Psychosociale behoeften, intimiteit en seksualiteit in de laatste levensfase: Implementatie van een gecombineerde gespreksinterventie door verpleegkundigen bij mensen met ongeneeslijke kanker

1.2 Onderbouwing keuze

Beschrijf waarop uw keuze is gebaseerd, met in het bijzonder de aansluiting op problemen of behoeften in (de organisaties in) uw netwerk.

Het doel van het gekozen project is om te realiseren dat met patiënten met kanker in de laatste levensfase gesproken wordt over psychosociale zorgbehoeften, inclusief eventuele vragen over intimiteit of seksualiteit. In het project worden verpleegkundigen getraind en begeleid in het voeren van dergelijke gesprekken en het plannen van concrete vervolgacties. Ze maken daarbij gebruik van gesprekshulpmiddelen, te weten De Lastmeter (voor psychosociale zorgbehoeften) en PLISSIT (voor vragen over of problemen met intimiteit en seksualiteit). In het project gaan verpleegkundigen ook daadwerkelijk aan de slag met gebruik van deze gecombineerde interventie (De Lastmeter en PLISSIT) bij patiënten met kanker in de laatste levensfase.

Het kwaliteitskader palliatieve zorg, de netwerkwaarden en de Visie op samenhangende en ongedeelde palliatieve zorg in Nijmegen en omstreken (augustus 2013) zijn het uitgangspunt van het Netwerk Palliatieve Zorg Zuid Gelderland (NPZZG). Een van de doelen van netwerk is om zorg te dragen dat het totale aanbod van zorg binnen het netwerk is afgestemd op de vraag aan zorg van terminale patiënten en hun naasten, nu en in de toekomst. Het voorgestelde project sluit geheel aan op dit doel.

Het Radboudumc participeert in het NPZZG. De casemanagers oncologie in dit universitair medisch centrum worden ingezet bij patiënten met ongeneeslijke kanker op de (poli)klinische afdelingen en op de dagbehandeling. De casemanagers bieden complete zorg die aansluit bij behoeften van patiënten, en die gericht is op een zo hoog mogelijke kwaliteit van leven voor patiënten en hun familie. Dit is zorg die zich niet alleen richt op diagnose en behandeling, maar zeker ook op psychosociale zorgbehoeften, inclusief eventuele vragen over of problemen met intimiteit of seksualiteit. Goede uitwisseling van informatie in samenwerking met andere afdelingen en thuiszorg staat hierbij voorop.

In gesprek met de casemanagers blijkt dat aandacht voor psychosociale zorgbehoeften en voor vragen over intimiteit en seksualiteit wordt ervaren als een knelpunt. Sommigen zien de meerwaarde niet of voelen zich geremd om deze onderwerpen te bespreken, helemaal bij ongeneeslijk zieke patiënten. Anderen weten niet goed wat ze moeten doen of zeggen als een patiënt problemen aan zou geven. Omdat er in beperkte mate over gesproken wordt, ontbreekt inzicht in wat voor een patiënt en een eventuele partner of naasten belangrijk is en ontbreken vaak ook passende vervolgacties.

Het implementeren van de gecombineerde gespreksinterventie wordt gezien als een geschikte aanpak om de begeleiding en daarmee de kwaliteit van zorg voor patiënten met kanker in de laatste levensfase te verbeteren. De voorgestelde aanpak, waarbij casemanagers actief meedoen in het onderzoek, lijkt daarvoor ook geschikt. Daarom vraagt het NPZZG een subsidie aan om de gecombineerde gespreksinterventie te kunnen implementeren in het Radboudumc. Het Netwerk wil de ervaringen gebruiken om de gespreksinterventies verder te verspreiden naar andere organisaties in de netwerkregio.

1.3 Voorwaarden voor deelname aan onderzoek

Licht toe hoe u aan de voorwaarden voldoet die zijn gesteld aan deelname aan het onderzoek.

Er wordt voldaan aan de voorwaarden die door de onderzoekers zijn gesteld:

(poli)klinische afdelingen of thuiszorgteams die zorg verlenen aan volwassen patiënten met kanker in de laatste levensfase.

Radboudumc is een universitair medisch centrum. De afdeling medische oncologie bestaat uit 5 casemanagers, zij zien jaarlijks ongeveer 1200 patiënten met ongeneeslijke kanker op de (poli)klinische afdelingen in het ziekenhuis en op de dagbehandeling.

Bereidheid tot deelname van verpleegkundigen aan interviews.

Zowel de casemanagers (verpleegkundig specialisten) als leidinggevendenden van de afdeling medische oncologie zijn gemotiveerd en bereid mee te werken aan het project, waaronder de interviews.

Per afdeling participeren tenminste 2 verpleegkundigen in het co-creatieteam.

Het co-creatieteam is een team dat meedenkt en mee beslist over de implementatie van de gecombineerde gespreksinterventie (De Lastmeter en PLISSIT), zowel inhoud als uitvoering, in alle fasen van het project. Twee casemanagers zijn de kartrekkers in het team in de kliniek en in het team op de dagbehandeling. Zij werken samen met de onderzoekers van Amsterdam UMC, elk vanuit eigen perspectief en ervaring. Het co-creatieteam komt tenminste 2x per jaar bij elkaar. Hiervoor is een vergoeding beschikbaar.

Management ondersteunt deelname van verpleegkundigen aan implementatie activiteiten, zoals trainings- en coaching activiteiten

Tijdens het project worden verschillende implementatieactiviteiten georganiseerd vanuit de onderzoekers. De activiteiten worden samen met het co-creatieteam en het team vastgesteld, maar gedacht wordt in ieder geval aan coaching en training (dagdeel). Hierbij wordt rekening gehouden met de belasting van het team. Leidinggevendenden van de afdeling medische oncologie ondersteunen deze werkwijze en is bereid casemanagers in de gelegenheid stellen om de activiteiten te volgen door tijd en vervangend personeel beschikbaar te stellen.

1.4 Betrokkenen

Beschrijf in onderstaande tabel wie betrokken zijn bij uw project om de implementatie van de interventie in (de organisaties in) uw netwerk goed uit te voeren.

Uit de projectgroep moet blijken dat de benodigde expertise, ervaring en infrastructuur aanwezig is, waaronder implementatie-deskundigheid.

Tabel 1. Betrokkenen

Organisatie/naam	Expertise	Bijdrage aan project
Radboudumc/ Trudy Lamers	Operationeel leidinggevende. Inhoudelijk expert	Contactpersoon, draagvlak management en beleid (2 ^e kartrekker)
Radboudumc/ Juliette Genders, Sarah Lavooij	Casemanagers medische oncologie. Inhoudelijk experts	Kartrekkers
Radboudumc/Anja Timmer	Medisch specialist. Inhoudelijk expert	Vertegenwoordiging medische staf. Projectadviseur
Radboudumc/ Cliënt vertegenwoordiging uit ketens nader in te vullen	Vertegenwoordiger patiënten uit netwerk 100. Expertise vanuit patiënten perspectief	Projectadviseur
Onderzoeksgroep Amsterdam UMC	Onderzoekers/trainers/coaches. Expertise in training en coaching	Projectleiding onderzoek en projectuitvoering. Borging uitvoering in netwerk, aansluiting landelijk
Medische oncologie Radboud UMC Jacco van Hulst	Zorgmanager medische oncologie/ Implementatiedeskundige / communicatie deskundige	Implementatie / communicatie binnen netwerk.
NPZZG/ Radboudumc / Palliatieteam /: Evelien Kuip	Medisch Consulent PZ	Projectleiding netwerkniveau
Radboudumc/ adviesgroep PVI	Implementatiedeskundige / communicatie deskundige	Implementatie
NPZZG: René Nogarede	Netwerccoördinator	Projectleiding netwerkniveau.

2. Plan van aanpak

2.1 Doelstelling

Beschrijf welk(e) doel(en) u met de implementatie van de interventie in (de organisaties in) uw netwerk nastreeft. Formuleer dit kort en kernachtig (SMART).

Het netwerk NPZZG heeft als doel door deelname te bereiken dat bij patiënten met ongeneeslijke kanker meer aandacht is voor psychosociale zorgbehoeften en vragen over intimiteit en seksualiteit. Dit moet leiden tot verbetering van palliatieve zorg in de regio. Om dit te bereiken wil ze de gecombineerde gespreksinterventie in een universitair medisch centrum in de regio implementeren. Op basis van de ervaringen wordt door de onderzoekers een implementatie- en borgingsplan geschreven om de interventie ook elders toe te passen.

De casemanagers medische oncologie van Radboudumc willen de psychosociale zorg voor patiënten met kanker in de laatste levensfase en hun eventuele partners verbeteren. Tevens willen ze dat

verpleegkundigen meer kennis en vaardigheden opdoen om psychosociale zorgbehoeften en vragen over intimiteit en seksualiteit te bespreken met patiënten en naasten.

Casemanagers zeggen minder verlegenheid te ervaren om bij patiënten en eventuele partners met kanker in de laatste levensfase gesprekken aan te gaan over psychosociale zorgbehoeften en over vragen over intimiteit en seksualiteit. Dit leidt tot:

1. Betere ervaren zorg door patiënten en betere kwaliteit van leven voor patiënten en hun partners, doordat er structurele aandacht is voor psychosociale zorgbehoeften en vragen over intimiteit en seksualiteit
2. Verhoging van competenties (kennis, vaardigheden en attitude) bij casemanagers/ verpleegkundigen in het bespreken van psychosociale zorgbehoeften en vragen over intimiteit en seksualiteit, en in het plannen van gerichte vervolgacties op behoefte van de patiënt en diens partner.

Casemanagers verspreiden hun ervaringen met het project over andere afdelingen binnen het Radboudumc waar patiënten met ongeneeslijke kanker verblijven.

2.2 Belemmerende en bevorderende factoren

Beschrijf in de tabel de bevorderende en belemmerende factoren die in uw situatie van toepassing zijn voor de implementatie van de interventie.

- Beschrijf factoren die te maken hebben met: (1) de interventie zelf, (2) de professionals die ermee moeten gaan werken, (3) de organisatie waarbinnen de interventie wordt geïmplementeerd en (4) de bredere context waarbinnen de implementatie plaatsvindt.

- Maak ook gebruik van de belemmerende en bevorderende factoren die beschreven zijn in het onderzoeksvoorstel.

	Belemmerende factor	Bevorderende factor
Interventie	Gesprekshulpen zoals De Lastmeter worden soms gebruikt als een checklist en niet als gespreksmiddelen om open gesprekken over zorg behoeften op gang te brengen.	De Lastmeter is al bekend in Radboudumc
	PLISSIT is bij veel verpleegkundigen niet bekend	Gesprekshulpen De Lastmeter en PLISSIT zijn in het Nederlands gratis verkrijgbaar
Professional	Remmingen om te praten over intimiteit en seksualiteit in het algemeen en in het bijzonder in de laatste levensfase	Casemanagers zijn gemotiveerd om mee te werken aan het onderzoek en daarmee de zorg te verbeteren
	Door hoge werkdruk gebrek aan tijd en ruimte om gesprekken te voeren	Bijeenkomsten worden zoveel mogelijk gepland in reguliere overlegtijd en in overleg met teams/ casemanagers
	Sommige casemanagers/ verpleegkundigen voelen weerstand tegen het gebruik van De Lastmeter door eerdere, niet correcte ervaringen.	Professionele houding casemanagers, intentie om goede zorg te leveren
Organisatie	Verloop van personeel	Door de aanpak zijn de teams vanaf het begin betrokken bij het project en de implementatie. Mogelijkheid om mee te denken en beslissen over strategieën die rekening houden met wisselingen in personeel

Vorbereiding in team i.s.m. contactpersonen en kartrekkers														
Implementatieplan gespreksinterventie inclusief materialen voor strategieën														
Communicatieplan gespreksinterventie														
Training/coaching/... van casemanagers (wordt in project bepaald)														
Uitvoeren implementatie en borging														
Implementatie in NPZZG														
Co-creatieteam bijeenkomsten 2x/ jaar														
Implementatie- en borging in regio														
Evaluatie (door onderzoekers)														
Interviews met patiënten														
Interviews met verpleegkundigen														
Dossieronderzoek														
Vragenlijst voor verpleegkundigen														

2.4 Haalbaarheid

Beschrijf de haalbaarheid van uw project. Bijvoorbeeld qua beschikbare expertise, menskracht, faciliteiten en middelen, binnen de opgegeven looptijd en het budget.

Vanuit het Netwerk wordt de haalbaarheid van het project hoog ingeschat om de volgende redenen:

- Het team in het Radboudumc is zeer gemotiveerd om mee te doen met het project
- De gesprekshulpen die worden voorgesteld (De Lastmeter, PLISSIT) zijn in het Nederlands vrij toegankelijk.
- Door het projectbudget wordt gewaarborgd dat casemanagers worden vrij gemaakt om deel te nemen aan implementatie activiteiten, zoals training en coaching
- Vanuit het principe van co-creatie zijn casemanagers die met de gecombineerde interventie gaan werken van het begin af aan betrokken bij implementatie en borging van deze interventies.
- In het project is een verscheidenheid aan expertise beschikbaar, zowel inhoudelijke expertise als expertise over onderzoek, implementatie en coaching/training.
- Het project heeft een ruime looptijd en heeft daarmee de flexibiliteit waar het project om vraagt (actie onderzoek is niet op de maand te plannen).
- Er is budget om casemanagers te trainen en te coachen.

3 Borging

Beschrijf in hoeverre het gebruik van de interventie binnen de betrokken organisatie(s) na afloop van het project geborgd wordt aan de hand van onderstaande punten:

- ondersteuning van het management van de betrokken organisaties;
- duurzame beschikbaarheid van (financiële) middelen voor de inzet van de interventie;
- aansluiting van de interventie bij bestaande werkwijzen. Denk aan: aansluiting bij visie(s), protocollen en digitale systemen;
- opname van de interventie in organisatie- en opleidingsbeleid;
- aanstellen van een coördinator/trekker voor de interventie in de organisatie(s).

Borging binnen Radboudumc:

Gedurende het gehele project wordt in implementatie en borging geïnvesteerd door betrokkenheid van relevante stakeholders en door de keuze voor participatief actieonderzoek. Aan het eind van het project zijn is ruimschoots ervaring opgedaan met de gesprekshulpen en met de strategieën die gebruik bevorderen. Andere factoren die borging in Radboudumc garanderen:

- In dit project is ondersteuning van afdelingsleiding (afdelingshoofd en manager bedrijfsvoering) en het team medische oncologie van het Radboudumc
- Tijdens het project worden kartrekkers op de afdeling ondersteund in hun rol. Zij kunnen na het project deze rol voortzetten en de kennis delen met andere afdelingen in Radboudumc.
- Met het actieonderzoek willen we aansluiten bij de werkwijzen op de afdelingen. Dit betekent dat we zoveel mogelijk aansluiten bij de geldende protocollen en digitale systemen
- De gespreksinterventies zullen worden opgenomen in beleid

Borging binnen het Netwerk Palliatieve Zorg Zuid Gelderland:

- In het co-creatieteam zitten zit een vertegenwoordiger vanuit het netwerk NPZZG en implementatiedeskundigen. Zij zullen de ervaringen met de gecombineerde gespreksinterventie tijdens en na het project verder verspreiden in het netwerk. Zij zullen een implementatie- en borgingsplan schrijven voor borging van de opbrengsten van het project in de regio van het netwerk.
- Het trainingsmateriaal komt online beschikbaar via websites van onder andere VUmc Academie, Nivel, NPZZG.